

Zpráva k okolnostem vyzdvižení otesku mlýnského kamene u Karlova mostu

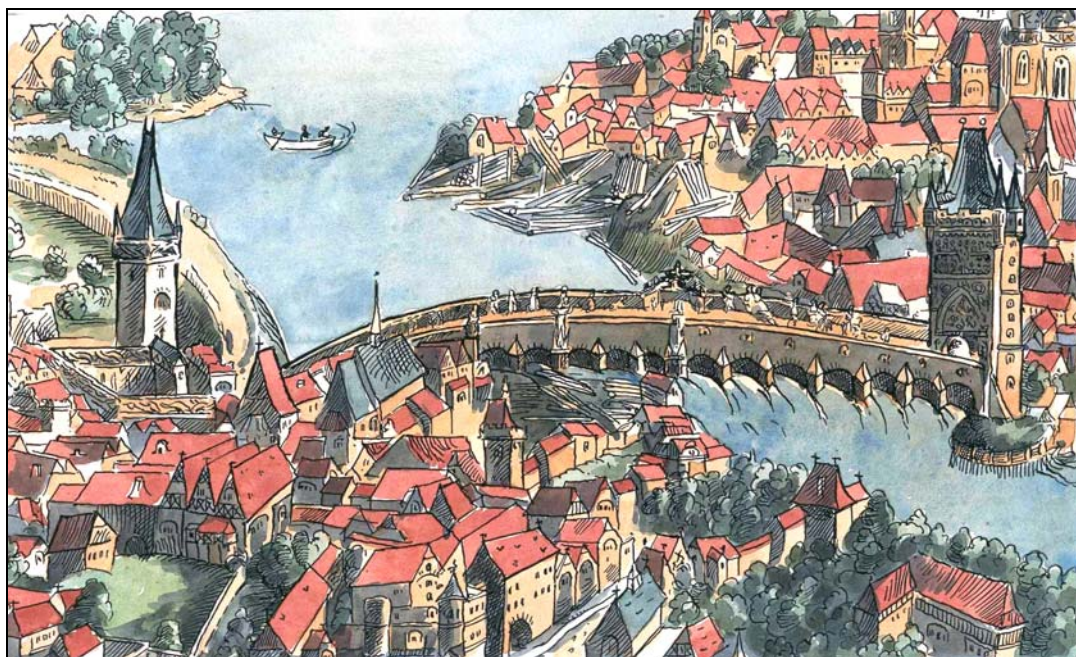
Ondřej Šefců

Otesek mlýnského kamene byl vyzdvižen začátkem ledna (7. 1. 2005) z prostoru vnitřní části barokní štětovnice 9. pilíře v rámci akce zajištění pilířů 8 a 9 Karlova mostu. Kámen identifikovala skupina potápěčů, kteří provádějí pro skupinu dodavatelů podvodní průzkum a některé speciální práce. Dodavatelem této stavby je Zakládání staveb a.s., projektant je firma FG CONSULT, s.r.o., odpovědný projektant Ing. J. Masopust a investorem je Magistrát hlavního města Prahy, odbor městského investora.

Otesek tvoří část zřejmě původního (z druhé poloviny 14. století) základu pilíře č. 9 – poslední v řece před břehem Kampy – viz foto v příloze. S ohledem na poškození ostatních pilířů při povodních byl tento pilíř zajištěn v úrovni základu dřevěnou štětovnicí v průběhu 18. století. S velkou pravděpodobností souvisela tato oprava s velkou opravou Karlova mostu po povodni roku 1784, kterou prováděl stavitel Herget. Tato ochranná obálka z dubových fošen sloužila vcelku spolehlivě až do současné doby a mohla také významně zmírnit škody způsobené na podloží pilíře v rámci povodně v roce 2002. Při podrobném potápěčském průzkumu dna v okolí pilíře na konci roku 2004 bylo zjištěno, že v této štětovnici je při jihovýchodní straně návodního náběhu otvor a za ním je vymletá kaverna mezi patou pilíře a bokem štětovnice. V hloubce cca 2,4 m se nachází spodní úroveň kamenů válcového tvaru (otesků mlýnských kamenů) o průměru cca 0,9 m a výšce 0,23 m. Tyto kameny leží na štěrkopísku vítavského dna. Nad nimi, mimo půdorys základu, je zdivo z lomového kamene tloušťky cca 0,8 m, zděné na velmi tvrdou a kompaktní maltu. Pod mlýnskými kameny nebyly nalezeny žádné zbytky dřevěných konstrukcí. Svrchu nebyla v místě kaverny obálka základu kryta fošnovou podlahou. Uvnitř kaverny byla nalezena dřevěná fošna dlouhá cca 1,5 m, široká 0,25 m a tlustá cca 5 cm.

Potápěči se díky existenci otvoru ve štětovnici dostali pod úroveň základové spáry a zde zjistili, že jeden z kamenů lemujících základ se uvolnil a částečně visí dolů, přidržován pouze jednou kramlí, kterou jsou tyto kameny mezi sebou provázány. Vzhledem k tomu, že opětovné usazení kamene do původní pozice bylo ve stísněném prostoru naprosto nereálné, bylo doporučeno zástupci památkové péče, aby byl kámen odříznut, vyjmut a deponován pro plánovanou expozici Karlova mostu. Toto vyjmutí se, přes mnohé technické obtíže, nakonec podařilo a kámen o průměru 93 cm byl po základním ohledání a dokumentaci umístěn v depozitáři Národního technického muzea.

Dle informace podané panem Luděkem Štěpánem jsou z českých zemí známy nesporně středověké mlýnské kameny z následujících lokalit: Vízmburk (ležák o průměru 87 a výšce 20 cm, běhoun 83 a 25 cm), Landšperk (ležák 77 a 19 cm ve hradním zdivu), Kost – sýpka ve věži (běhoun 68 a 17 až 20 cm), Pěčín – hradní mlýn (čtyři kameny 75 až 100 a 25 až 50 cm). Kameny ve středověkém lomu v Přílepech na Mělnicku mají průměr 80 až 90 cm. Takové kameny se vyskytují ve mlýnech v okolí Mělníka, na lokalitách pak mají mlýnské kameny menší průměr.

Obr. 1 Kresba podle Vratislavského prospektu – dřevorytu Jana Kozla a Michala Petrlého z Anaberku z roku 1562, Ondřej Šefců

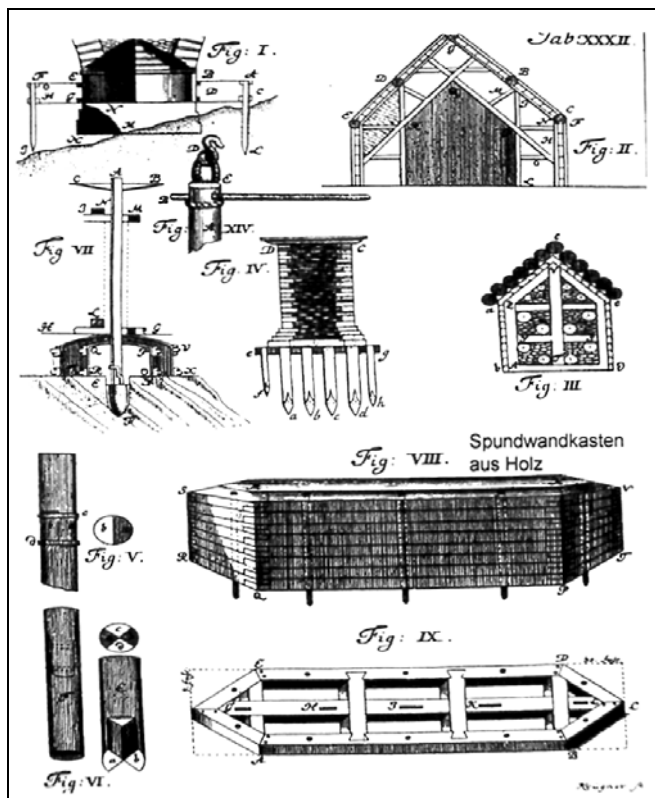
Obr. 2 Karlův most, pilíř č. 9 – místo nálezu otesku mlýnského kamene

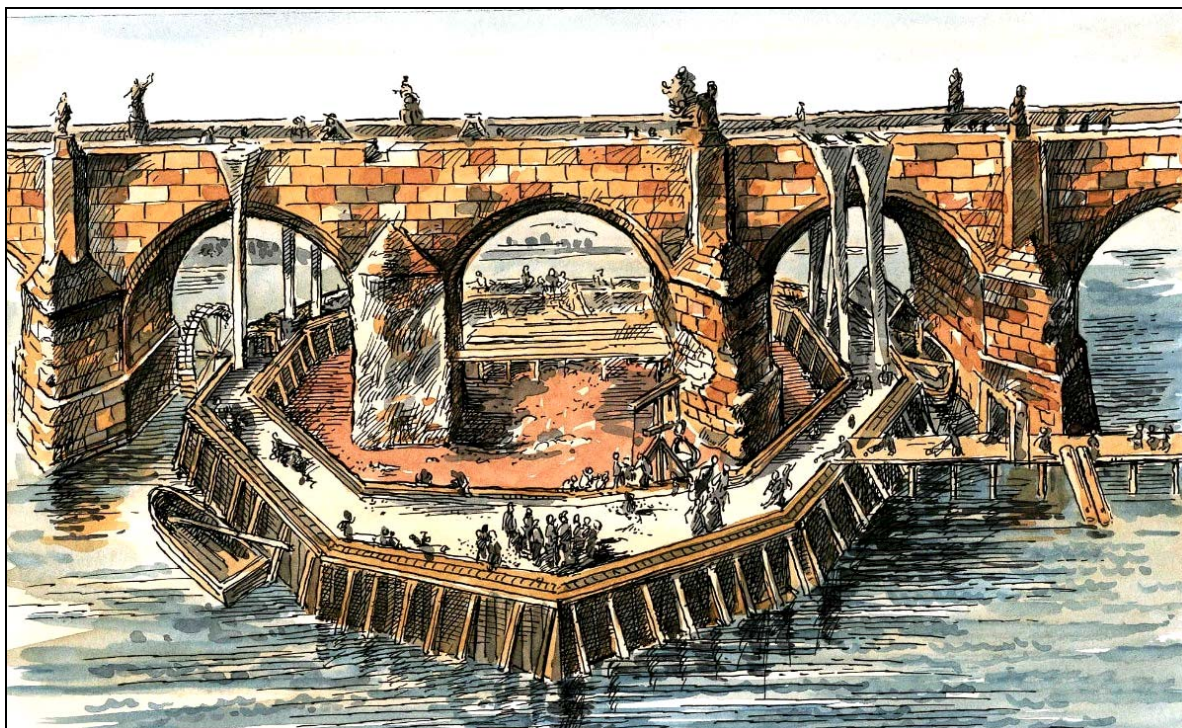
Obr. 3 Otesek mlýnského kamene o průměru 93 cm po vytažení a očištění (leden 2005)

Obr. 4 Otesek mlýnského kamene, detail části v olovu zalité železné kramle spojující jednotlivé kameny

Obr. 5 Založení pilířů kamenného mostu v Řezně, původně kolem roku 1500, kresba z 18. století

Obr. 6 Oprava Karlova mostu v roce 1784, kresba Ondřej Šefců